קיץ כבנות שוח למזבח והכתיב [1]כי כל שאור וכל דבש וגו׳ תני רב חנינא כבנות שוח לאדם דרש ר״נ בר רב חסדא [א]אין מקיצין בעולת העוף אמר רבא [א]הא בורכא א״ל ר״נ בר יצחק לרבא מאי בורכתא אנא אמריתה ניהליה ומשמיה דרב שימי מנהרדעא אמריתה ניהליה דאמר רב שימי מנהרדעא מותרות לנדבת צבור אזלי [ב]ואין עולת עוף בצבור ואף שמואל סבר להא דר׳ יוחנן [ג]דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן תניא נמי הכי ומודה ר״ש בשעיר שאם לא קרב ברגל יקרב בר״ח ואם לא קרב בר״ח יקרב ביוה״כ ואם לא קרב ביוה״כ יקרב ברגל ואם לא קרב ברגל זה יקרב ברגל אחר שמתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון [ג](תנא לא הוקדש אלא לכפר על מזבח החיצון): ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים כו׳: מנהני מילי דת״ר [2]וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגו׳ [ד]פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר [3]מלך מואב פשע בי ואומר [4]אז תפשע לבנה בעת ההיא חטאות אלו השגגות וכן הוא אומר [5]נפש כי תחטא בשגגה: על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות כו׳: היינו קלות היינו עשה ולא תעשה חמורות היינו כריתות ומיתות ב״ד הודע היינו מזיד לא הודע היינו שוגג אמר רב יהודה [ג]ה״ק על שאר עבירות שבתורה בין קלות בין חמורות בין שעשאן בשוגג בין שעשאן במזיד אותן שעשאן בשוגג בין נודע לו ספיקן בין לא נודע לו ספיקן [ד]ואלו הן קלות עשה ולא תעשה ואלו הן חמורות כריתות ומיתות ב״ד האי עשה ה״ד אי דלא עבד תשובה [6]זבח רשעים תועבה אי [ה]דעבד תשובה כל יומא נמי דתניא [ו][ה]עבר על מצות עשה ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו אמר רבי זירא

בעומד

קיץ כבנות שוח למזבח. כאדם שמביא בקינוח סעודה מיני מתיקה והוא לשון קיץ כדכתיב (שמואל ב טז) הלחם והקיץ לאכול לנערים: **וכל דבש.** וכל מיני פירות האילן בכלל: **אין מקיצין בעולת העוף.** אין לוקחין בדמי הנדבה עולת העוף: **הא בורכא.** דבר הבדוי מן הלב דמנא לך הא: **לנדבת צבור אזלא.** כדרבנן דפליגי עליה דר״א: **ואין עולת העוף בצבור.** דתניא בת״כ [ו] והקריב מן התורים [ז] [ח] היחיד מביא עוף ואין הצבור מביאין עוף: **להא דר׳ יוחנן.** דאמר לעיל [ט] תמידין שלא הוצרכו לר״ש דלית ליה לב ב״ד מתנה מקילין בהן את המזבח בגופן ואין צריכין רעיה: **סכין מושכתן למה שהן.** סכין השוחטן סתם מושכתן לקרבן שהופרש מתחלה לכך ואפילו אין זה אותו קרבן עצמו וכגון עולת תמיד עולה לקיץ אם אינו ראוי לתמיד: **מודה ר״ש כו׳.** ומסקנא דטעמא דמתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון אלמא אהא הוא דקפידא שיקרב על מזבח החיצון לכפר מקצת דבר שהוקדש לו חטאת דטומאת מקדש תקרב לטומאת מקדש ואע״פ שאין כפרתן שוה ה״נ לעולה שהוקדש לעולה יקרב: **וכפר על הקדש.** בשעיר הפנימי כתיב: **היינו קלות היינו עשה ולא תעשה.** כלומר הי ניהו קלות עשה ולא תעשה אמאי תני להו תרתי: **היינו זדונות היינו הודע.** קס״ד הודע שידע ועשה דהיינו מזיד דהא ליכא למימר הודע שנודעה לו שגגתו כדפרשינן ליה בכל דוכתי דא״כ הוה ליה חטאות ואשמות ודאין ותנן במס׳ כריתות (דף כה.) חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יוה״כ חייבין להביא אחר יוה״כ: **אמר רב יהודה כו׳.** סיפא דמתניתין מפרשא ליה לרישא וכולהו פירוש דקלות וחמורות הוא: **בין שעשאן בשוגג.** האי שוגג דהכא ליכא לפרושי אלא בדבר שאין שגגתו חטאת אלא אשם תלוי כגון אכל אחת משתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואינו יודע איזה אכל [י]: **בין שנודע לו ספיקן.** שנודע לו שבא לידי ספק חלב: **בין שלא נודע לו.** לפני יוה״כ שאכל ספק חלב אין צריך להביא אחר יוה״כ אשם תלוי והכי נמי תנן בכריתות (שם) חייבי אשמות תלויין שעבר עליהן יוה״כ פטורין ויליף לה התם מקראי: **האי עשה.** דמכפר עליה יוה״כ: **ה״ד אי דלא עשה תשובה.** שאינו תוהא על חטאו: **הא כתיב זבח רשעים תועבה.** והיכי מכפר עליה קרבן יוה״כ: **ואי דעבד תשובה.** למה לי יוה״כ כל יומא נמי תשובה מכפרא עליה דתניא לא זז משם עד שמוחלין לו:

בעומד

כבנות שוח לאדם. משמע שהן טובות וקרא נמי כתיב (בראשית ג) כי טוב העץ למאכל והיינו בנות שוח כדמשמע בבראשית רבה כי גרמו שוחה לאדם א״נ בנות שבע שגרמו ז׳ ימי אבילות וקשה לר״ת דבפ״ק דע״ז (דף יד. ושם) משמע דלא חזו לאכילה כל כך דקתני גבי שביעית הוסיפו עליהן אלכסוסין ואיצטרובלין מוכסוסין ובנות שוח אבל מעיקרא לא הוה בהו שביעית משמע דגריעי ותירץ ר״ת דלאו משום דגריעי אלא ששנינו במס׳ שביעית (פ״ה מ״א) בנות שוח שביעית שלהן שניה שעושין לג׳ שנים וכשהפרי נחנט בשביעית אינו נגמר עד שנה שניה של שמיט׳ והשתא מעיקרא סבור דאזלינן בתר לקיטה ובסוף סבור דאזלינן בתר חנטה ועוד תירץ ר״ת דגרס בפ״ק דע״ז (שם) מוכסוסין בנות שוח בלא וי״ו ופרי אחת הוא והוא גרוע ואינו אותו ששמו בנות שוח גרידא וכן משמע בפ״ק דבכורות (דף ח. ושם) דשנים הם דהא אמר הזאב והארי לג׳ שנים וכנגדן בבנות שוח נחש לז׳ שנים ולאותו רשע לא מלינו שום חבר וי״א מוכסוסין בנות שוח ומיהו בפרק כילד מברכין (ברכות דף מ:) משמע דבנות שוח הן גרועין שלא נחשדו עליהן עמי הארץ דחשיב להו [י] גבי קלין שבדמאי ושמא פרי הוא שגדל ביערים כמו עוזרדין דחשיב בהדייהו ולפי שמצוי להן מן ההפקר לא נחשדו שלא לעשר הגדל בגנותיהן ובפרדסותיהן ולא מפני שהוא גרוע: **הא** בורכא. תימה היכי ס״ד דמקילין בעוף האמר [ט] זה מדרש דרש יהוידע הכהן שמותר חטאת ומותר אשם יהא לנדבת עולה משום דכתיב (ויקרא ה) לה׳ לכהן איזהו דבר שהוא לה׳ ולכהן הוי אומר זה עולה שבשר עולה כולה לה׳ והגיזה והעור לכהן ובעוף אין לכהן חלק בו וי״ל דהתם במותר מעות כגון הפריש מעות לחטאת ולאשם כדכתיב (מלכים ב יב) כסף אשם כסף חטאת והכא כשנותר גוף אשם: **ואין** עוף בצבור. [מ] משום דכתיב ביה נפש דמשמע ביחיד דוקא וא״ת והאמר בפ׳ טרף בקלפי (יומא דף מא: ושם) אי זבן פרידה אחת אי עולה זבן עולה אזלא לנדבה וי״ל דאין לקנות עוף במעות שנותרו אך אם כבר בא עוף לפנינו מקילים בו [ס] דמה יעשה ממנו [וע״ע תוס׳ תמורה כג: ד״ה ושמא]: **ואף** שמואל סבר לה. פי׳ בקונטרס להא דאמר דלר״ש מקילין בהן המזבח דאמר שמואל סכין מושכתן פי׳ סכין השוחטת סתם מושכתן לקרבן שהופרשו מתחלה לכך כגון עולת תמיד לעולת קיץ אע״פ שאין זה אותו קרבן עצמו כיון דמעיקרא עולה והשתא עולה וקשה דבפ״ק דזבחים (דף ג. ושם) מוכח דמילתא דשמואל כרבנן דר״ש דאית להו לב בית דין מתנה עליהן ואמאי דגרס בסמוך תניא נמי הכי קשה דמתני׳ ה״ל לאיתויי ונראה כפירוש הערוך [י] דפי׳ סכין מושכתן למה שהם אם תמידים אם מוספין סכין מושכתן להיות כן דטרם משכן לסכין אין לומר איזה תמיד איזה מוסף אלא תלויין ועומדין בתנאי לב ב״ד דאף ע״פ שאמרו שהן תמידים אם ירצו להקריבן לשם זבח אחר רשאין לפי שבזמן שמשך זה סכין לשחיטת תמיד הרי הוא תמיד ואם למוסף מוסף והוי סייעתא לר׳ יוחנן דאמר תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי רבנן נפדין תמימים שהרי עדיין לא משכן לסכין [פ] ול״ג תניא נמי הכי אלא תניא וי״מ תניא נמי הכי אדרב שמואל בר רב יצחק דאמר מודה ר״ש בשעירי חטאת שאין מקילין בגופן דקתני אם לא קרב ברגל כלומר בפסח יקרב בר״ח כו׳ ואם לא קרב ברגל זה של סוכות יקרב ברגל אחר היינו שמיני עצרת שהוא רגל בפני עצמו אבל טפי מרגל אחר דהיינו בפסח הבא לא מצי לאקרובי לגופיה דה״ל תרומה ישנה ולא להקיץ בגופו לפי שמתחלתו לא הוקדש אלא לכפר על מזבח החיצון כלומר לכפר בחטאת וא״א לשנותן בנדבה אלמא אין מקילין בגופן אלא בדמיהן אבל קשה דאמאי נטר עד הכא לעיל ה״ל לאיתויי: **שמתחלה** לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון. אע״ג דבמתני׳ מפרש משום דבאין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו תרתי בעינן מקדש וקדשיו ומזבח החיצון לאפוקי שעיר הפנימי ואע״ג דמשמע לעיל דאי לאו משום גזירה אטו לפני כפרה היו מקילין אפילו במותר חטאת הפנימית היינו משום דהכי גמירי דמותר חטאת לצבור לעולה: **ועל** זדון טומאת מקדש וקדשיו. אין זה ב׳ כפרות אלא מה שקרבן אחר מכפר כדפ״ל (א) א״נ כפרה אחת לשוגג ואחת למזיד: **לא** זז משם עד שמוחלים לו. ואף על גב דתנן במתני׳ בפרק בתרא דיומא (דף פה: ושם) על עשה ועל לא תעשה תשובה מכפרת ואמר נמי במס׳ חגיגה (דף ה.) כל העושה דבר ומתחרט מוחלין לו מיד אפי׳ בשאר עבירות אינה מחילה גמורה אלא שמקילין לו הדין אבל במצות עשה מוחלין לגמרי:

בעומד

עין משפט נר מצוה

מד א ב מיי׳ פ״ד מהל׳ שקלים הל׳ ט ופ״ז מהל׳ כלי המקדש הל׳ יג:

מה ג ד ה מיי׳ פ״א מהל׳ תשובה הלכה ג:

מו ו מיי׳ שם הל׳ ד:

תורה אור השלם

1. כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַייָ לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַייָ: ויקרא ב יא
2. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם: ויקרא טז טז
3. וַיֵּלֶךְ וַיִּשְׁלַח אֶל יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר מֶלֶךְ מוֹאָב פָּשַׁע בִּי הֲתֵלֵךְ אִתִּי אֶל מוֹאָב לַמִּלְחָמָה וַיֹּאמֶר אֶעֱלֶה כָּמוֹנִי כָמוֹךָ כְּעַמִּי כְעַמֶּךָ כְּסוּסַי כְּסוּסֶיךָ: מלכים ב ג ז
4. וַיִּפְשַׁע אֱדוֹם מִתַּחַת יַד יְהוּדָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה אָז תִּפְשַׁע לִבְנָה בָּעֵת הַהִיא: מלכים ב ח כב
5. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד ב
6. זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ: משלי כא כז

רבינו חננאל

קייץ למזבח כבנות שבע שהן תאני חיוורתא לאדם שאוכלין אותן בקינוח סעודה: דרש רב נחמן ב״ר חסדא אין מקיצין בעולת העוף כדרב שימי דאמר מותרות לעולת נדבת צבור אזלי. ואין עוף בקרבנות צבור: ואף שמואל סבר להא דאמר ר׳ יוחנן דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן. כלומר לב ב״ד מתנה עליהן ואין נקבעין בזבח ידוע אלא בשעת שחיטתן. שעד זמן השחיטה אע״פ שאמרו עליהן כי הם תמידין רשאין לשחטן לשום זבח אחר שכך מתנה עליהם לב ב״ד שאם ירצו להקריבם לשם זבח אחר רשאין. תניא נמי הכי כר׳ יוחנן דאמר תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי ר׳ שמעון אין נפדין תמימין. דתניא מודה [ר״ש] בשעיר שלא קרב בר״ח יקרב ברגל ושלא קרב ברגל זה יקרב ברגל אחר שתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון תנא לא הוקדש אלא לכפר על מזבח החיצון: **מתני׳** על שאר עבירות שבתורה כו׳. תירצה רב יהודה למתני׳ הכי עבירות הקלות עשה ולא תעשה. והחמורות שהן כריתות ומיתות ב״ד בין שעשאן בשגגה בין שעשאן במזיד. ואותן שעשאן בשגגה. בין שנודע לו ספיקן בין לא נודע לו ספיקן שעיר

מסורת הש״ס

א) [חולין פח: ע״ש בפי׳ רש״י כתובות סג: ע״ש ובפי׳ רש״י], ב) זבחים ו:, ג) רש״ל מ״ז, ד) [יומא לו:], ה) [יומא פו. זבחים ז:], ו) [ויקרא פרשה ו], ז) [ויקרא א], ח) [נ״ל והקריב מן התורים את קרבנו היחיד וכו׳ ועי׳ רש״י מנחות ה. ד״ה מנחת העומר וכו׳ עופות אין באין בצבור בת״כ גבי נדבת העוף קרבנו והקריב היחיד מביא עוף ולא הצבור. עכ״ל], ט) [דף יב.], י) [כריתות יח.], כ) [בדמאי פ״א מ״א], ל) [שקלים פ״ו מ״ו זבחים קג. ובתמורה כג: ע״ש], מ) [תרי תמיהי הא דמנעו א״ע ממדרש חכמים להדיא בת״כ כמו שהביא רש״י הכא בד״ה ואין עולת ועוד דלא נמצא בשום קרא גבי עולת עוף נדבה תיבת נפש ולע״ג וע״ע מנחות קד: הכל באין בשותפות לא סילק הכתוב אלא מנחה דכתיב בה נפש ותוס׳ ד״ה מה וע״ע תוספות זבחים ה: ד״ה נפש וז״ל רש״י ויקרא ב׳ פסוק א׳ לא נאמר נפש בכל קרבנות נדבה אלא במנחה וכו׳ לכן נראה דכך צ״ל ואין עוף בצבור אבל בא בשותפות ולא ממעטי׳ שותפות רק במנחה משום דכתיב ביה נפש דמשמע ביחיד דוקא וכו׳ וכוונת תוס׳ דלהכי נקיט ואין עוף בצבור דוקא בצבור הוא דלא אתי משום דמקרבנו ממעטינן המסתבר והיינו צבור ולית מיעוטי למעט שותפות אבל גבי מנחה דכתיב תרי מיעוטי דהיינו קרבנו וגם כתיב ביה נפש ממעטינן נמי שותפות דלא מייתי מנחה אמנם בלתי הג״ה זו דברי תוספות הללו קשין להולמן מחמת תרי תמיהות שזכרתי למעלה], נ) [ערך משך], ס) [עכ״ל].

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה ועל כו׳ כדפ״ל. נ״ב בדף ז ע״ב בד״ה יש לו:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה ואין וכו׳ דמה יעשה ממנו. עיין נזיר דף כו ע״א תוס׳ ד״ה וכ״ת:

מוסף רש״י

בורכא. דבר שאינו הגון (כתובות סג.) או: אינו עיקר, לשון בור (חולין פח:). **אלו המרדים.** העושה להכעיס (יומא לו:). **מלך מואב פשע בי.** מרד בי (שם). **אז תפשע לבנה.** מרדו יושבי לבנה על מלך יהודה (שם).

בעומד במרדו ורבי היא [א]דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפר ברית בבשר שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר ואם לאו אין יום הכפורים מכפר מאי טעמא דרבי [ב]דתניא [1]כי דבר ה' בזה °זה הפורק עול ומגלה פנים בתורה ואת מצותו הפר זה [ג]המפר ברית בבשר [1]הכרת תכרת הכרת לפני יוה"כ תכרת לאחר יוה"כ [ד]יכול אפילו עשה תשובה ת"ל [1]עונה בה לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה ורבנן [ה][א]הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא עונה בה [ב]שאם עשה תשובה ומת מיתה ממרקת ומי מצית מוקמת לה כרבי והא מדסיפא רבי יהודה היא רישא נמי ר' יהודה היא דקתני סיפא אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח ומאן אית ליה האי סברא רבי יהודה מכלל דרישא ר' יהודה אמר רב יוסף רבי היא וסבר לה כר' יהודה א"ל אביי דוקא קאמר מר רבי סבר לה כר' יהודה אבל רבי יהודה לא סבר לה כרבי או דלמא מדרבי סבר לה כרבי יהודה אף רבי יהודה סבר לה נמי כרבי מיהו אורחא דמילתא קתני למימר דתלמיד סבר לה כרביה א"ל אין דוקא קאמינא רבי סבר לה כרבי יהודה אבל ר' יהודה לא סבר לה כרבי דתניא יכול יהא יוה"כ מכפר על שבים ועל שאינן שבים ודין הוא הואיל וחטאת ואשם מכפרין ויום הכפורים מכפר מה חטאת ואשם [ג]אין מכפרין אלא על השבים [ד]אף יוה"כ אין מכפר אלא על השבים מה לחטאת ואשם שאין מכפרין על המזיד כשוגג תאמר ליוה"כ שמכפר על המזיד כשוגג הואיל ומכפר על המזיד כשוגג יכפר על שבים ועל שאינן שבים תלמוד לומר [2][ו]אך חלק סתם סיפרא [ז]מני ר' יהודה וקאמר שבים אין לא שבים לא ורמי סתם סיפרא אסתם סיפרא דתניא [ח]יכול לא יהא יוה"כ מכפר אא"כ התענה בו [ט]וקראו מקרא קדש ולא עשה בו מלאכה לא התענה בו ולא קראו מקרא קדש ועשה בו מלאכה מנין ת"ל [2]יום כפורים הוא מ"מ אמר אביי לא קשיא הא רבי והא רבי יהודה רבא אמר הא והא רבי ומודה רבי בכרת דיומא דאי לא תימא הכי כרת דיום הכפורים לרבי לית ליה אלמה לא משכחת לה כגון דעבד בליליא ומית דלא אתא יממא לכפורי ליה אלא אימא

כרת

בעומד במרדו. דלא עבד תשובה. ודקשיא לך זבח רשעים תועבה מתני' רבי היא דאמר יוה"כ מכפר על שאינן שבין והאי קרא מוקי לה בשאר יומי: **פורק עול.** כופר בעיקר: **מגלה פנים בתורה.** בא על דברי תורה בחוצפא ובגלוי עזות פניו כגון [י] (סנהדרין דף צט:) מנשה שהיה יושב ודורש באגדות של דופי לא היה למשה לכתוב אלא ותמנע היתה פלגש [כ] וילך ראובן בימי קציר חטים (בראשית ל): **ברית.** בשר מילה: **דבר ה' בזה זה הפורק עול.** שביזה דיבור ראשון שאמור בסיני אנכי ה' אלהיך (שמות כ) שלא שמעו אותו אלא מפי הגבורה [ל]: **ומגלה פנים.** מדאפקיה קרא בלשון בזיון וזה בוזה דברי תורה הוא: **זה המיפר ברית בבשר.** שהיא מצוה יחידית: **לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה.** אלמא בשאינו שב קאי קרא. ובהנך תלת הוא דגלי לן אף לאחר יוה"כ הא בשאר אע"פ שאינו שב יום הכפורים מכפר: **ורבנן.** דאית להו נמי בשאר עבירות דאין יוה"כ מכפר על שאינן שבין אמרי לך הא דגלי לן קרא בהנך תלת לאו ביוה"כ איירי אלא הכרת תכרת דקאמר תכרת לעולם הבא שאף מיתה אינה ממרקת על שלש הללו בלא תשובה אבל שאר עבירות בלא תשובה נמי מיתה ממרקת אחר יום הכפורים אבל יוה"כ בלא מיתה לא: **שאם עשה תשובה.** ואין עונה בה מיתה ממרקת אף על שלש הללו ולא תכרת לעולם הבא: **אחד ישראל וכו'.** מתכפרים משאר עבירות בשעיר המשתלח: **ומאן אית ליה האי סברא.** דכהנים מתכפרין במשתלח: **רבי יהודה.** לקמן בהאי פירקא [ע"ב]: **אבל ר' יהודה לא סבר לה כרבי.** שיהא יוה"כ מכפר על שאינן שבים ולא אתיא מתניתין אליביה: **או דלמא.** רבי יהודה נמי כרבי סבר לה ומתניתין רבי יהודה נמי והאי דלא אמר רבי יהודה היא וסבר לה כרבי אורחא דמילתא שייך טפי למימר רבי היא וסבר לה כר' יהודה רביה ולא למימר רבי יהודה היא וסבר ליה כרבי תלמידיה: **דוקא קאמינא רבי סבר לה כרבי יהודה.** בשעיר המשתלח דע"כ מתניתין רבי היא כדאוקימנא מדקתני יוה"כ מכפר על שאינן שבין אבל ר' יהודה לא סבר ליה כרבי דתניא אין יוה"כ מכפר על שאינן שבין לרבי יהודה: **חטאות ואשמות אין מכפרין אלא על השבין.** דכתיב (במדבר ה) והתוודו את חטאתם וגו' (ויקרא ה) והתוודה אשר חטא עליה: **שאין מכפרין על המזיד כשוגג.** רוב חטאות ואשמות אין מכפרין על המזיד כשוגג אלא אשם שפחה חרופה ואשם נזיר טמא ואשם שבועת הפקדון וחטאת דשבועת העדות: **אך חלק.** אך בעשור לחדש השביעי הזה יום הכפורים הוא וכל אכין ורקין מיעוטין ללמדך שפעמים שאין יוה"כ מכפר: **סתם סיפרא.** תורת כהנים ר' יהודה היא הכי אמרינן בסנהדרין באלו הן הנחנקין (דף פו.): **לא קראו מקרא קודש.** לא קיבלו בברכותיו לומר מקדש ישראל ויוה"כ: **ומודה רבי בכרת דיומא.** הא דתניא קמייתא דאינו מכפר על שאינן שבין בכרת של יום הכפורים קאמר של עינוי ושל מלאכה אבל על כל שאר עבירות מכפר אף על פי שעשה בו מלאכה ולא התענה בו: **דאי לא תימא הכי.** דבכרת דיומיה מודה רבי דלא מכפר ותימא דאכרת דיומיה (א) מכפר: **כרת דיוה"כ לית ליה לרבי.** בתמיה. א"כ למה כתב רחמנא ביום הכפורים כרת בשלמא שאר כריתות דאי מיית קודם יוה"כ לא איכפר אבל הנך למה לי הא כי עבר עליה מכפר עליה הא יומא: **אלמה לא.** בתמיה. כלומר אלמה אי אית ליה לרבי דמכפר על כרת דיומיה בלא תשובה לא איכא כרת ביום הכפורים: **והא משכחת לה כגון דעבד בליליא ומית דלא אתי יממא לכפורי ליה.** שאין מכפר אלא יום כדכתיב (ויקרא טז) כי ביום הזה יכפר עליכם:

בעומד במרדו. הקשה הר"ר שלמה מדריו"ש דבפרק בתרא דיומא (דף פה: ושם) אמרינן מיתה ויום הכפורים מכפרים עם התשובה עם התשובה אין בפני עצמו לא הא מני דלא כרבי והא לא אתיא אפילו כרבנן דאית להו דמיתה בלא תשובה מכפרת בשאר עבירות דלאו הנך שלשה ויש לומר דהכא לא קאמרי רבנן דמיתה ממרקת אלא עם היסורין והדינין שדנין אותו לאחר מיתה וע"י כך אינו נכרת לעולם הבא אבל עם התשובה מיתה ממרקת לגמרי שאין נדון עוד ביסורין לאחר מיתה אבל לרבי מיתה ויוה"כ בלא תשובה ממרקת לגמרי בשאר עבירות והשתא אתי שפיר כרבנן:

שאין מכפרין על המזיד. פירש בקונטרס רוב חטאות ואשמות אין מכפרין על המזיד אלא אשם שפחה חרופה ואשם נזיר טמא ואשם שבועת הפקדון וחטאת דשבועת העדות וא"ת ונגמר מהנהו שמכפר על הזדון כשוגג וי"ל דאיכא למיפרך שכן אין מכפר על חייבי כריתות וחייבי מיתות ב"ד:

הואיל ומכפר על המזיד. וא"ת נימא דיוה"כ לא יכפר על המזיד מידי דהוה אחטאת ואשם וי"ל דקרא דיוה"כ הוא איכא למ"ד דמשמע אפי' אינם שבים וכ"ע מודו דמרבינן במזיד ועוד דאדרבה נילף משעיר הנעשה בפנים שמכפר על המזיד:

לא קראו מקרא קודש. פירש בקונטרס שלא קיבלו עליו בברכותיו לומר מקדש ישראל ויום הכפורים ואין נראה דלא אשכחן ברכות ביום הכפורים דליהוו דאורייתא ונראה לר"ת קראו מקרא קודש שמודה שב"ד קדשוהו ושובת ממלאכה בשביל קדושת היום ולא קראו מקרא קדש שאינו שובת מחמת קדושת היום אלא מחמת שמתעצל לעשות מלאכה: **תלמוד** לומר יום כפורים הוא מכל מקום. תימה דלמא בעשה תשובה איירי ולעולם סבר תנא דאינו מכפר אלא על השבין:

דאי לא תימא הכי. ואם תאמר למה לו אך חלק למאי דס"ד השתא דידעינן מסברא דכרת דיום הכפורים לרבי לית ליה וי"ל דהמ"ל ולטעמיך או שמא איצטריך אך אפי' חזר בו מעבירה אלא שמבעט בכפרה שאינו רוצה שיום הכפורים יכפר:

[מ]**דעבד** סמוך לשקיעת החמה. אבל לאחר שילוח שעיר לא מצי לאוקומה שהוא מכפר כל היום ואף על גב דמשמע לעיל (דף ח:) שאין קרבנות מכפרין על עבירות של אח"כ אפילו בו ביום דאמר נפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה שאני שעיר המשתלח דכתיב ביה כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם משמע דכל היום יכפר אי נמי היום עצמו בלא שעיר המשתלח מכפר קצת ואין כאן כרת גמור וכה"ג אשכחן בפרק קמא דזבחים (דף ו. ושם) דעולה מכפרת על היורש [נ]מקופיא ולא מקיבעא כלומר לגמרי והשתא אתי

ומקשינן

מסורת הש"ס

א) יומא פה: פו. [כריתות ז.], ב) סנהדרין צט. ע"ש, ג) [עי' תוס' יבמו' עב. ד"ה ומלדריסם], ד) [סנהדרין ל:], ה) [סנהדרין סד: ל:], ו) [פסחים ה. וש"נ], ז) [עירובין כו: וש"נ], ח) [כריתות ז. כל הסוגיא ע"ש], ט) [ז"ל תוס' כריתות ז. ד"ה וקראו מקרא קדש פי' בכסות נקיה כדאמר במכילת' מקרא קדש כו' עכ"ל ועי' תוס' דהכא ד"ה לא קראו], י) בס"א: בחוצפא ובעזות פניו ומגלה שלא כהלכה כגון, כ) [בראשית ל], ל) [מכות כד.], מ) [שייך לע"ב], נ) פי' דבר שאף למעלה כלומר עולה מכפר על היורש דבר מועט,

תורה אור השלם

1. כִּי דְבַר יְיָ בָּזָה וְאֶת מִצְוָתוֹ הֵפַר הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִוא עֲוֹנָה בָהּ: במדבר טו לא

2. אַךְ בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם וְהִקְרַבְתֶּם אִשֶּׁה לַייָ: ויקרא כג כז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דאי כו' דיומיה נמי מכפר:

גליון הש"ס

גמ' זה הפורק עול. עיין יבמות דף ט ע"א תוס' ד"ה מה:

מוסף רש"י

חוץ מפורק עול. כופר בהקב"ה (יומא פה:) או: פורק עול של כל המצות (כריתות ז.). **ומגלה פנים בתורה.** דורש את התורה לגנאי, כגון מנשה שהיה דורש באגדות של דופי לא היה לו למשה לכתוב אלא ותמנע היתה פלגש וגו' (יומא שם וכעי"ז כריתות שם). **בזמן שעונה בה.** שלא שב קודם מיתה הוי בכרת, אבל שב לא (סנהדרין צ:). **וקראו מקרא קדש.** בתקון סדר התפלה (כריתות ז.). **ומודה רבי בכרת דיומא.** דהא דקתני לא התענה בו מכפר, אעבירות דכל השנה, אבל ההיא עבירה דעינוי לא מכפר, ואך חלק נמי דקתני לעיל, בעבירות דיומיה קאמר (שם). כרת, הולך ערירי בלא בנים ואם יש לו מתים (שם).

עין משפט
נר מצוה

מז א מיי' פ"א מהל' תשובה הלכה א:

מח ב מיי' שם פ"א הלכה ד:

מט ג מיי' שם הל' א ופ"ג מהל' שגגות הלכה י:

נ ד מיי' פ"א מהל' תשובה הלכה ג ופ"ג מהל' שגגות שם:

רבינו חננאל

המשתלח מכפר. ואוקימנא למתני' בעבר על מצות עשה ולא עשה תשובה אלא עומד במרדו ורבי היא דתניא אע"פ שלא עשה תשובה יוה"כ מכפר עליו חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפר ברית בבשר שאין יוה"כ מכפר עליהן אלא אם יחזרו בתשובה כו'. דברי רבי ורבנן פשוטים הם. ואקשי' ומי מצית מוקמת לה למתני' כרבי והא מדקתני סיפא אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח ותירצה רב יהודה שהללו כולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ומתני' ר' יהודה היא מכלל דרישא נמי ר' יהודה היא. ופריק רב יוסף מתני' כולה רבי היא וסיפא סבר לה כר' יהודה. פי' ר' יהודה רביה. ורבי תלמיד הוא. ואמר ליה דוקא קא אמרת. א"ל רב יוסף דוקא קאמינא. דרבי סבר לה כר' יהודה רביה דשעיר המשתלח בשאר עבירות זולתי טומאת מקדש וקדשיו מכפר על הכל. ור' יהודה לא סבר לה כרבי דיוה"כ מכפר אפי' על שאינן שבין. דקתני סתמא בתורת כהנים דהוא סיפרא כי יוה"כ אינו מכפ' אלא על השבין שנאמר אך בעשור לחדש וגו' וקיימא לן אכין ורקין מיעוטין. ואינו מכפר על שאינן שבין. וסתם סיפרא ר' יהודה היא כדגרסינן באלו הן הנחנקין משמיה דר' יוחנן סתם סיפרא ר' יהודה: ורמינן סתם סיפרא אסתם סיפרא. ופריק אביי הא רבי [והא ר'] יהודה. רבא אמר הא והא רבי היא. והא דתניא אם לא שב אינו מתכפר לו בעבירה שעבר יום הכפורים דאי לא תימא הכי כרת דכתיבא ביום הכפורים לית ליה לרבי. ודחינן כרת (לר') דיוה"כ (היכי) [הכי] משכחת לה. כגון דאכיל בליליא או עבד עבידתא ומית דלא סליק עמוד השחר לכפורי ליה.

כרת דיממא לרבי לית ליה אלמה לא משכחת לה דאכל אומצא וחנקיה ומית אי נמי [א]דאכל סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות לכפורי ליה: **אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח:** הא גופא קשיא קתני אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח והדר תני מה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אמר רב יהודה [ב]הכי קאמר אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ואין חילוק ביניהן ומה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו וכו' ומני רבי יהודה היא [ג]דתניא [1]וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים את אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו יכפר אלו עזרות כהנים כמשמעו עם הקהל אלו ישראל יכפר אלו הלוים הושוו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דברי ר' יהודה רבי שמעון אומר כשם שדם שעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו וכשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידויו של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות ולרבי שמעון הא ודאי הושוו מאי הושוו דבני כפרה נינהו מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה מאי טעמיה דרבי שמעון דכתיב [2]ולקח את שני השעירים איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב ביה [3]אשר לעם אף שעיר המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות ורבי יהודה אמר לך להכי איתקוש [ד][ב]שיהו שוים במראה ובקומה ובדמים הוא דאתא מאן תנא להא דתנו רבנן ושחט את שעיר החטאת אשר לעם שאין הכהנים מתכפרין בו ובמה מתכפרין בפרו של אהרן יכול לא יתכפרו בפרו של אהרן שהרי כבר נאמר [4]אשר לו מעתה אין להן כפרה כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו להן כפרה במה הן מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שלא הותר מכללו אצל ביתו ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [5]בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה' מאן תנא אמר ר' ירמיה דלא כר' יהודה [ו]דאי ר' יהודה האמר כהנים יש להן כפרה בשעיר המשתלח ומני [ה]רבא אמר ר' שמעון היא דאמר כהנים אין להם כפרה בשעיר המשתלח אביי אמר אפי' תימא ר' יהודה הכי קאמר מעתה אין להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות וכמו דמצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות כך יש להן כפרה בטומאת

בטומאת

ומקשינן **וכרת דיממא לרבי לית ליה.** בתמיה. והא בהדיא כתיב כרת דיממא דכתיב בין בעינוי בין במלאכה בעצם היום הזה (ויקרא כג): **ותנקתיה.** שלא עבר עליו רגע מן היום לאחר עבירתו: **סמוך לשקיעת החמה.** עם צאת היום שלא עבר רגע ביום אחר העבירה: **דתניא חומר בשעיר כו'** לא גרסינן לה: **וכפר את מקדש הקדש.** בעבודת פר ושעיר של יום הכפורים כתיב המכפרת על טומאת מקדש וקדשיו: **זה לפני ולפנים.** על טומאה שאירעה לפני ולפנים כגון נטמא לפני ולפנים ושהה כדי השתחואה דמחייבת ליה על שהייתו כדמפרש בפ' שני (לקמן דף טז:): **זה היכל.** אם נטמא בהיכל: (א) **זה מזבח.** מזבח הזהב אם הקטיר קטורת בטומאה ובשהייה: **אלו העזרות.** נכנס לעזרה בטומאה: **הושוו כולן בכפרה אחת.** בהא יכפר בתרא השוה כהנים לוים וישראלים מלמד שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דאילו בטומאת מקדש וקדשיו ליכא למימר דהושוו שהרי הפר מכפר על הכהנים ושעיר הפנימי על ישראל: **ר' שמעון אומר כשם שדם השעיר.** לבדו מכפר על ישראל בטומאת מקדש בלא שום וידוי שהרי אין שום וידוי בשעיר הפנימי כך דם הפר לבדו בלא וידוי מכפר על הכהנים בטומאת מקדש ואייתר ליה וידוי הפר לשאר עבירות: **הא ודאי הושוו.** בכפרה אחת ואי בשאר עבירות לא הושוו במאי הושוו: **ומשני הושוו דבני כפרה נינהו.** לכך הושוו ללמדך שיש לכולם כפרה בין בטומאת מקדש בין בשאר עבירות: **מיהו כל חד בדנפשיה.** אלו בפר ואלו בשעיר: **אשר לעם.** ולא לכהנים: **הותר מכללו.** מכלל שאמר אשר לו דמשמע לו ולא לאחרים הותרו: **אצל ביתו.** דכתיב (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו: **ואם נפשך לומר.** להקשות כלום על המדרש הזה. ולקמיה [יד.] מפרש מה יש לו להקשות: **הרי הוא אומר כו'.** ע"כ המקרא מלמדך שמתכפרים בפרו של אהרן שנאמר בית אהרן ברכו את ה' הרי כל הכהנים קרויין ביתו הרי הם בכלל ובעד ביתו: **מאן תנא.** להא מתניתא דקתני מעתה אין להן כפרה דמשמע דאם לא בפר יתכפרו אין להם כפרה כלל: **דלא כרבי יהודה.** אלא כר"ש דאמר כל כפרותיהן בפר תלויות דאי רבי יהודה א"נ לא מכפרי בפר אית להו כפרה מיהת בשעיר המשתלח בשאר עבירות: **אביי אמר כו' והכי קאמר מעתה אין להם כפרה**

בטומאת

אתי שפיר דלא קאמר כגון שמת קודם שנשתלח השעיר או כגון דליכא שעיר המשתלח כדאמר לעיל (דף ח:) ונפקא מינה היכא דלא עבד חילון וי"מ דיום הכפורים בלא שעיר המשתלח מכפר לגמרי ונפקא מינה דשעיר מכפר מיד ויום הכפורים אינו מכפר עד שתחשך למוצאי יום הכפורים כדתניא חומר בשעיר מביום הכפורים שהשעיר מכפר מיד ויום הכפורים עד שתחשך חומר ביוה"כ מבשעיר שיום הכפורים מכפר בלא קרבן מה שאין כן בשעיר והא דנקט כגון דחנקתיה אומצא לאו דוקא אלא הוא הדין שמת בו ביום ולרווחא דמילתא נקטה [ו]אי נמי אפילו לא מת בו ביום אלא אחר כמה ימים וכגון דעבד סמוך לשקיעת החמה: **וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים.** פירש בקונטרס דבטומאת לפני ולפנים ובטומאת היכל איירי וקשה דאמאי צריך קרא לכולהו הא לקמן פ"ב (דף טז:) גבי כרת לא מצריכין אלא חד קרא לכולהו ושמא כיון שהושוו לענין כפרה הושוו לכל דבר ומיהו קשיא שצריך לדחוק הקונט' לפרש מזבח כמשמעו כגון שהקטיר עליו בטומאה וא"כ היינו טמא ששימש ולא מצינו שיכפר שעיר הפנימי על כהן ששימש בטומאה ועוד אי בטומאת מקדש וקדשיו איירי הכא לרבי יהודה מאי קאמר לעיל (דף ח.) רבי שמעון ממקומו הוא מוכרע הא אפי' לרבי יהודה נמי ממקומו מוכרע ועוד דבס"פ הוציאו לו (יומא דף סא.) מייתי לה אמתניתין דוכן בהיכל וכן במזבח הזהב דמתני' לענין הזאה ע"כ נראה דבהזאה איירי ולפני ולפנים היינו על בין הבדים והיכל היינו על הפרכת ומזבח היינו מזבח הזהב ועזרות היינו שירי הדם שהיה שופך על יסוד מערבי של מזבח החיצון שהיה בעזרה כדתנן באיזהו מקומן (זבחים מז.) ומיהו קשיא הא דנקט עזרות דה"ל למימר עזרה ועוד דהזאות כולהו כתיבי בהדיא בפרשה ולעיכובא לא איצטריך דנפקא לן בפרק איזהו מקומן (שם דף נג:) ובפרק הוציאו לו (יומא דף ס:) וכלה וכפר אם כלה כיפר ואם לא כלה לא כיפר וי"ל דאיצטריך האי קרא דכהן משוח ומרובה בגדים יכול לעשות כן לפי שכל הפרשה כתיב בה אהרן וכן תניא בת"כ וכפר הכהן אשר ימשח מת"ל לפי שכל הפרשה כולה אמור בה אהרן לכן כתיב וכפר את מקדש הקדש וגו' שכל משוח ומרובה בגדים צריך לעשות כן: **הושוו כולן לכפרה אחת.** אבל לשעיר הפנימי לא הושוו דכתיב אשר לעם ודרשינן בסמוך ולא לכהנים: **ואיתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים.** תימה דבפ"ב דכריתות (דף כה:) גבי חטאים דומיא דפשעים פריך האי בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב והשתא לגמר מיניה שעיר המשתלח דהא איתקש:

כולן

עין משפט נר מצוה

נא א מיי' פ"א מהל' תשובה הלכה ב:

נב ב מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל' יד:

◆

מוסף רש"י

וכפר את מקדש הקדש. אחר שגמר כל ההזאות והיה נוטל מדם הפר ומדם השעיר הנעשה בפנים ומכפר על טומאת מקדש וקדשיו שהיתה בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף, בין לפני ולפנים בין דהיכל בין דעזרות ומכפר דם השעיר על ישראל ודם הפר על הכהנים (מנחות צב.). **זה לפני ולפנים.** מכפרת עבודה זו על הטומאה שאירעה בפנים, דפר ושעיר של יוהכ"פ מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו (חולין קלא:) כפר בדמים הללו על טומאה שאירעה לפני ולפנים אם נכנס אדם שם בטומאה ואין בה ידיעה בסוף אבל הוה ליה ידיעה בתחלה וילפינן מקראי בפ"ק (ז:) שעיר זה תולה עליה להגין מן היסורין עד שיודע לו ויביא בעולה ויורד (יומא סא.). **זה היכל.** על טומאה שאירעה בהיכל (שם). **מזבח כמשמעו.** על טומאה שאירעה לאדם במזבח ושהה כדי השתחויה, שזהו שיעור שהייה למי שנטמא בעזרה (שם) או: על מי שעבד בטומאה במזבח בלא חיוב מקדש, כגון נטמא במקדש דעבד בלא שהייה דאין כאן טומאת מקדש, דהיכא דנטמא בעזרה קי"ל הלכה למשה מסיני דלא מחייב עד שישהה כדי השתחואה (חולין קלא:) או: שמכפרים על טומאה שנגע במזבח וכגון שהיתה לו ידיעה בתחלה כשנטמא ונעלם ממנו טומאה זו או נעלם קודש ונגע בו ושעיר הנעשה בפנים מכפר עד שיודע לו ויביא קרבן עולה ויורד (מנחות צב. מכת"י). **יכפר אלו עזרות.** על טומאה שאירעה בעזרה (שם). **כהנים כמשמעו כו'.** על הכהנים ששגגו ונכנסו טמאים לעזרה וכן לוים וישראלים ועבדים, קראי יתירי קדריש (שם). **הושוו כולן.** בהאי יכפר בתרא, כהנים לוים וישראלים, ובטומאת מקדש וקדשיו אי אפשר להשוותן שהרי הפר מכפר על הכהנים והשעיר הנעשה בפנים על ישראל, ובאיזה כפרה הושוו, מלמד שכולם מתכפרים בוידוי של שעיר המשתלח בשאר עבירות (יומא סא. ובעי"ז מנחות שם). **ר' שמעון אומר.** אין דודאי בהא אמינא כוותך דכשם שמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים וכו', אבל בהא לא אמינא כוותך דכשם שודוי כו' (מנחות צב.). **כשם שדם שעיר כו'.** ואין עמו ודוי, כך דם הפר. בלא ודוי מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו (יומא סא.). **ולר' שמעון.** דאמר דאין הכהנים מתכפרין בשעיר המשתלח, הא קתני ברייתא דהושוו כולם שמתכפרים בשעיר (מנחות צב.). **כל חד וחד מכפר בדנפשיה.** ישראל בוידוי השעיר והכהנים בוידוי הפר (שם). **שיהו שוים במראה.** שניהן לבנים או שחורים או סמופים (יומא סב. ובהגהות הב"ח: שחומים).

מסורת הש"ס

א) [גי' התוס' בע"א דעבד וכן בסוף דבריהם גירסת' דעבד], ב) יומא סא. חולין קלא: מנחות צב., ג) [יומא סב.], ד) [יומא סו.], ה) [יתכן להיות רבה], ו) רש"ל וקאמר אפילו,

◆

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר: ויקרא טז לג
2. וְלָקַח אֶת שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא טז ז
3. וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת: ויקרא טז טו
4. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו
5. (יט) בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת יְיָ בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת יְיָ: (כ) בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת יְיָ יִרְאֵי יְיָ בָּרְכוּ אֶת יְיָ: תהלים קלה יט-כ

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זה היכל וכו' בהיכל הס"ד ואח"כ מ"ה **מזבח זה מזבח הזהב** כצ"ל:

◆

רבינו חננאל

וביממא נמי כגון דעבד סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות ביום לכפורי ליה אי נמי דעד דהוה אכיל חנקתיה אומצא ומית: תנא א) חומר בשעיר מיוה"כ. שהשעיר מכפר מיד ויוה"כ אינו מכפר עד שתחשך. חומר ביוה"כ שיוה"כ מכפר בלא קרבן. והוא דהוה שהות ביום לכפורי ליה מה שאין כן בשעיר: **מתני'** אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח כו'. ותירצה רב יהודה הכי אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח. ואין חלוקה בהן. מה בין ישראל לכהנים לכהן משוח אלא ב) שדם הפר מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו. ומני ר' יהודה היא. דתניא וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים כו' ר' שמעון אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים כו'. מאי טעמא דר' שמעון דכתיב ולקח את שני השעירים וגו' אתקש שעיר הנעשה בפנים לשעיר המשתלח. מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על טומאת מקדש וקדשיו אלא על ישראל בלבד. שנאמר ושחט את שעיר החטאת אשר לעם. לעם ישראל ולא לכהנים. אף שעיר המשתלח אינו מכפר (אלא) על הכהנים בשאר עבירות. ור' יהודה אמר לך האי קרא דכתיב שני השעירים שיהו שוין במראה ובקומה ובדמים הוא דאתא. מאן תנא להא דתנו רבנן ושחט את שעיר החטאת אשר לעם. שאין הכהנים מתכפרין בו. ובמה מתכפרין בפרו של אהרן כו'. ואמר ר' ירמיה דלא כר' יהודה. דאי ר' יהודה האמר כהנים יש להם כפרה בשעיר המשתלח שהוא של עם. רבא אמר האי תנא ר' שמעון היא. אביי אמר אפילו תימא ר' יהודה היא והכי קאמר מעתה אין להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו וכו' ופשוטה היא. ואקשינן ולר' שמעון הא ודאי אשוינהו קרא לכהנים ללוים ולישראלים. שנאמר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר. ופרקי' ודאי השוו דבני כפרה נינהו וכל חד וחד בדידיה קמיכפר. הני בפר והני בשעיר.

א) כ"ה גירסת רבינו כאן בגמ' דמביא הך ברייתא שבתוספתא וירושלמי סוף יומא והיא הגירסא שמחקה רש"י ועי' רשב"א. ב) עי' רש"י לעיל ב' ע"ב ד"ה אלא שהפר.

בטומאת מקדש וקדשיו במה הם מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שהרי לא הותר מכללו ואם נפשך לומר הרי הוא אומר [1]בית אהרן ברכו את ה' וגו' (א) ומאי אם נפשך לומר וכ"ת [2]ביתו כתיב כולן קרויין ביתו שנא' בית אהרן ברכו את ה' (ב) יראי ה' ברכו את ה' והאי [3]אשר לעם להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה דקאמר רחמנא מדעם ליהוי ההוא [4]מומאת עדת בני ישראל נפקא והאי אשר לו להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה [ה]לכדתניא [ג][א]משלו הוא מביא ואינו מביא משל צבור יכול לא יביא משל צבור שאין הצבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שאחיו הכהנים מתכפרין בו [ט]ת"ל [5]אשר לו יכול לא יביא ואם הביא כשר ת"ל שוב אשר לו הכתוב [ג]שנה עליו לעכב תנא הכי קא קשיא ליה מאי שנא בדעם דלא מכפר דלא קא חסרי ביה ממונא דכתיב אשר לעם בדאהרן נמי לא קא חסרי ביה ממונא וקאמר כולן קרויין ביתו בשלמא לר"ש היינו דכתיב תרי וידוין ודם הפר חד כנגד שעיר הנעשה בפנים וחד כנגד שעיר הנעשה בחוץ וחד כנגד שעיר המשתלח אלא לר' יהודה תרי וידוין ודם הפר ל"ל בחד וידוי ודמו סגיא אחד לו ואחד לביתו כדתנא דבי רבי ישמעאל כך היא מדת הדין נוהגת מוטב יבוא זכאי ויכפר על החייב ואל יבוא חייב ויכפר על החייב:

הדרן עלך שבועות שתים

ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע [ב]נטמא וידע ונעלמה ממנו הטומאה וזכור את הקדש נעלם ממנו הקדש וזכור את הטומאה נעלמו ממנו זה וזה ואכל את הקדש ולא ידע ומשאכל ידע הרי זה בעולה ויורד נטמא וידע ונעלמה ממנו טומאה וזכור את המקדש נעלם ממנו מקדש וזכור את הטומאה נעלם ממנו זה וזה ונכנס למקדש ולא ידע ומשיצא ידע הרי זה בעולה ויורד: [ג]אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה ד)[ד]שאין מוסיפין [ה]על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד [ה]ובשתי תודות [ו]ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכל ישראל אחריהם:

הפנימית

ז) **בטומאת מקדש וקדשיו כשהוא אומר.** על הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר ולימד שהושוו כולם לכפרה אחת בשעיר המשתלח לרבי יהודה מלינו שיש להם כפרה בשאר עבירות כי היכא דחס רחמנא למיכתב עלייהו כפרה בשאר עבירות אית לן למילף מינה דיהיב להו נמי כפרה בטומאת מקדש ובמה הן מתכפרים כו': **מאי אם נפשך לומר.** מה היה לו להקשות שהוזקק להביא מקרא זה: **וכי תימא ביתו כתיב.** ולא שאר כהנים: **להכי הוא דאתא.** שלא יתכפרו בו כהנים: **מדעם ליהוי.** משל צבור ולא משל (ג) כהן גדול לפי שהפר בא משלו הוצרך לומר בשעיר משל צבור: **להכי הוא דאתא.** שלא יתכפרו בו אחרים שהוזקקת להביא מקרא שיתכפרו בו כהנים: **ת"ל אשר לו.** תלתא כתיבי בפר: **אשר לו.** תניינא: **תלמוד לומר אשר לו.** השלישי לעכב: **הכי קשיא ליה.** דקאמר יכול לא יתכפרו בפרו של אהרן שהרי כבר נאמר אשר לו לומר שאינו בא משל כהנים וכיון שאינן חסירין בו ממון לא נתכפרו בו דמאי שנא בשעיר הפנימי דלא מכפרו ביה כדילפינן מאשר לעם יתירא משום דלא חסרו בו ממונא שלא נקנה משלהם: **היינו דאיכא תרי וידויי.** בפר ומתן דמו תרי וידויי דכתיב תרי זימני וכפר בעדו ובעד ביתו ואמר מר (יומא דף לו:) בכפרת דברים הכתוב מדבר שהרי עדיין לא נשחט הפר ואיכא מתן דמו הרי ג' כפרות לכפר על ג' עבירות שהכהנים מתכפרין בפר כנגד שלש עבירות שישראל מתכפרין בשעירים: **חד כנגד שעיר הנעשה בפנים.** לתלות על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף: **וחד כנגד שעיר החיצון.** לכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף: **וחד כנגד שעיר המשתלח.** לכפר על שאר עבירות: **בחד וידוי ודמו סגי.** חד כנגד שעיר הפנימי וחד כנגד שעיר החיצון: **יבוא זכאי ויכפר על החייב.** לפיכך מתודה וידוי ראשון עליו ועל ביתו ולאחר שנעשה זכאי בוידוי מתודה עליו ועל אחיו ולעולם תרוייהו חדא כפרה נינהו:

הדרן עלך שבועות שתים

ידיעות. שהן ארבע. כבר פירשתי' בפרק ראשון במשנה (דף ג.): **נטמא וידע.** שנטמא או בשעת טומאה או אחרי כן: **אחד הנכנס לעזרה ראשונה ואחד הנכנס לתוספת.** שהוסיפו עליה אחרי כן: **שאין מוסיפין כו'.** לפיכך היא קדושה כראשונה: **אלא במלך כו'.** כולהו יליף מקראי (ח): **ובשתי תודות.** מפרש בגמרא [טו.] שני לחמי תודה והיו נושאין אותם בהיקף סביב: **ובשיר.** מפרש בגמרא:

פנימית

כולן קרויין ביתו. תימה ולוים במה יתכפרו אי בשל צבור אשר לעם כתיב ולוים לא מיקרו עם למ"ד ופלוגתא היא בפרק הזרוע (חולין דף קלא:) ואי בשל אהרן לא איקרו ביתו וכ"ת כיון דאשכחן שיש להן כפרה דכתיב וכפר אית לן למימר דלא אתי אשר לעם אלא למעוטי כהנים ויתכפרו בשל צבור אם כן מלינו בשעיר של עם שהותר מכללו: **האי** מיבעי ליה לכדתניא כו'. ומדאיצטריך קרא לומר דלא מייתי משל כהנים אלמא מתכפרין בו ומשני תנא הכי קא קשיא ליה כו' וקרא איצטריך שלא תאמר כיון שמצינו שיש להן כפרה יתכפר בשלו ויביא משלהן אבל קצת תימה דמאי פריך נימא דהא דדרשינן דלא מייתי משל כהנים היינו לבתר דקים לן דכהנים מתכפרין בו: **שנה** עליהן הכתוב לעכב. ואם תאמר ונוקי אשר לו תניינא לעכב משל צבור ושלישי למצוה משלו ולא משל כהנים וי"ל דסברא הוא למידרש מעיקרא למצוה קודם דנדרוש לעכב וכן מוכח בפ"ק דזבחים (דף ז:) ובכמה דוכתי: **דלא** מחסרי ממונא דכתיב אשר לעם. אע"ג דהאי נפקא לן מומאת עדת בני ישראל מ"מ אשר לעם משמע משל עם אלא מדאייתר מוקמינן ליה שאין הכהנים מתכפרים בו ולא מיבעיא למ"ד במסכת שקלים (דף ג) ובמנחות (דף כא:) שאין הכהנים מצווין לשקול דודאי לא אתי מדידהו אלא אפילו למ"ד שמצווין לשקול והשעיר בא מתרומת הלשכה מ"מ אם חסרו מעות הלשכה ובאו לגבות לצורך שעיר אין גובין משלהן או אם בא אחר וזיכה שעיר לצבור כשר אע"פ שלא זכו בו כהנים: **בדאהרן** נמי לא מחסרי ממונא. תימה מ"מ ע"כ כיון שמצינו שיש להן כפרה בכל מה שיש כפרה לאחרים מדכתיב יכפר לא מצינו לאוקומה אלא בשל אהרן מאחר שנתמעטו משל צבור מדכתיב אשר לעם ולא גמרינן מיניה דגלי קרא וי"ל דאשר לעם משמע נתינת טעם משום שהוא משל עם ואם היו מתכפרים משל אהרן אע"ג דלא מחסרי ממונא א"כ אין הטעם נכון: **וקאמר** כולן קרויין ביתו. והשתא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שמכפרים שעירי רגלים מתכפרים נמי כהנים אע"ג דלא מחסרי ממונא הואיל ומצינו בשל אהרן מתכפרין אע"ג דלא מחסרי ממונא ועוד דדוקא ביום הכפורים הוא דמצרכי' רבויא לפי שמצינו חילוק בכפרה בין ישראל לכהנים: **שני** וידוין ודם הפר. משמע שמתכפרין הכהנים בב' וידוין א"כ מתניתין דיומא דפרק אמר להן הממונה (דף לה:) דקתני בוידוי ראשון אני וביתי ותו לא ובשני אני וביתי ובני אהרן לא מתוקמא כרבי שמעון דלדידיה בוידוי ראשון נמי הל"ל ובני אהרן ותימה דהא רבא מוקי לה התם וידוי דשעיר המשתלח כר' שמעון ומסתמא כל הנהו מתני' דוידוין אתו נמי כר' שמעון וי"ל דאפילו ר' שמעון מודה שאינו מזכיר בהדיא בני אהרן עד שירצה כזכאי:

הדרן עלך שבועות שתים

ידיעות הטומאה. מתוך פ"ה משמע שרוצה לפרש כולה מתניתין בידיעה גמורה שפירש וידע שנטמא ואע"ג דמוקמא מתניתין כרבי דאמר דידיעת בית רבו שמה ידיעה מ"מ נקטה לה במתניתין סתם ידיעה אע"ג דלא צריך והמדקדק יכול לפרש כולה מתניתין בידיעת בית רבו:

ארבעי

מסורת הש"ס

א) יומא נא:, ב) [ל"ל אשר לו משלו], ג) [מנחות יט: וש"נ], ד) סנהדרין ב. [ודף יד: סוטה מה.], ה) [עי' תוס' לקמן ריש דף טו. ד"ה שאין], ו) [עי' תוס' פסחים סד. ד"ה קראו], ז) [שייך לעמ' יג:], ח) [ע"ב],

תורה אור השלם

1. (יט) בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת יְיָ בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת יְיָ: (כ) בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת יְיָ יִרְאֵי יְיָ בָּרְכוּ אֶת יְיָ: תהלים קלה יט-כ

2. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ: ויקרא טז ו

3. וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם וְהֵבִיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת: ויקרא טז טו

4. וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי שְׂעִירֵי עִזִּים לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה: ויקרא טז ה

5. וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט אֶת פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לוֹ: ויקרא טז יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' וגו' מאי אם כצ"ל ואות ו' נמחק: (ב) שם בית אהרן ברכו את ה' בית הלוי ברכו את ה' יראי ה': (ג) רש"י ד"ה מדעם כו' משל יחיד כהן גדול:

גליון הש"ס

גמ' ת"ל אשר לו. עי' מגילה דף ט ע"ב תוס' ד"ה אין:

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ה מהל' עבודת יוה"כ הל' יג:

א ב מיי' פי"א מהל' שגגות הלכה א:

ב ג מיי' פ"ג מהלכות ביאת מקדש הלכה יב סמג לאוין דש:

ג ד מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הל' יא ופ"ה מהל' סנהדרין הלכה א סמג עשין קסג:

ד ה מיי' פ"ו מהל' בית הבחירה הלכה יב יג:

מוסף רש"י

והאי אשר לו כו'. אשר לו כתב ביה תלתא זימני, למעוטי לצבור ואחיו הכהנים דלא מדידהו אתי, תלתא אשר לו כתיבי ביה בתרי קראי, והקריב אהרן וגו' והקריב תניינא ושחט את פר החטאת אשר לו (יומא נא:).

הדרן עלך שבועות שתים

על העיר. על ירושלים (סנהדרין ב. יד: סוטה מה.) וצריך לקדש התוספת בשתי תודות ובשיר (סנהדרין יד:).

רבינו חננאל

בשלמא לר' שמעון היינו דבעינן שני וידוין ודם הפר. פי' ודם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו. כנגד דם השעיר הנעשה בפנים שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו של ישראל. וידוי אחד מכפר על הכהנים כמו שמכפר שעיר הנעשה בחוץ על ישראל. וידוי שני מכפר בשאר עבירות על הכהנים כמו שמכפר שעיר המשתלח בשאר עבירות על ישראל. אלא לר' יהודה דאמר בשאר עבירות הכל מתכפרין בשעיר המשתלח. וידוי שני בפר כהן גדול למה בחד וידוי ודם הפר סגי ליה. ופריק לר' יהודה שני וידויין כנגד שעיר הנעשה בחוץ. וידוי הראשון לו לכהן גדול להתכפר בו. והשני להתכפר בו כהנים שנקראו ביתו שנאמר בית אהרן ברכו את ה' כדתנא דבי ר' ישמעאל יבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר על החייב שכך מדת הדין נוהגת: פ"ב מתני' ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע נטמא וידע ונעלמה ממנו הטומאה וזכור לקודש כו'.